Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

19. listopadu 2026*

„Řízení o předběžné otázce – Článek 267 SFEU – Pojem ‚soud' – Kritéria – Nezávislost předkládajícího orgánu – Notář jednající jako soudní komisař v řízení o pozůstalosti – Nedostatek nezávislosti – Nepřípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce"

Ve věci C-98/24 [Koda] [i],

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím soudního komisaře Obvodního soudu pro Prahu 1 (Česká republika) ze dne 29. ledna 2024, došlým Soudnímu dvoru dne 6. února 2024, v řízení

A. K.,

R. K.,

R. F. von K.-K.,

proti

L. P.,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení: I. Jarukaitis, předseda senátu, R. Frendo, N. Jääskinen (zpravodaj), M. Condinanzi a A. Kornezov, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

za soudní kancelář: I. Illéssy, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 20. listopadu 2025,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za A. K., R. K. a R. F. von K.-K.: E. Giese a J. Valíček, advokáti,

– za L. P.: J. David, advokát,

* Jednací jazyk: čeština.

[i] Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádné ze zúčastněných stran.

– za českou vládu: J. Vláčil, L. Halajová, A. Pagáčová a M. Smolek, jako zmocněnci,

– za německou vládu: A. Sahner, jako zmocněnec,

– za polskou vládu: B. Majczyna a S. Żyrek, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi: J. Hradil, P. Němečková, S. Noë a W. Wils, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 29. ledna 2026,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 písm. d), čl. 26 odst. 2 a čl. 83 odst. 3 a 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (Úř. věst. 2012, L 201, s. 107).

2 Tato žádost byla předložena v rámci řízení o pozůstalosti mezi A. K., R. K. a R. F. von K.-K., vnoučaty zůstavitele L. K., na straně jedné a L. P., kterou L. K. označil za svou jedinou dědičku, na straně druhé ve věci možné změny či odvolání společné závěti L. K. a jeho manželky.

Právní rámec

Unijní právo

3 Článek 3 odst. 1 nařízení č. 650/2012 stanoví:

„Pro účely tohoto nařízení se rozumí:

[...]

b) ‚dědickou smlouvou‘ smlouva, včetně smlouvy vyplývající ze vzájemných závětí, která s protiplněním nebo bez něj vytváří, mění nebo ruší práva k budoucí pozůstalosti nebo k budoucím pozůstalostem jedné či více osob, které jsou smluvními stranami;

c) ‚společnou závětí‘ závěť ustanovená dvěma či více osobami v jediné listině;

d) ‚pořízením pro případ smrti‘ závěť, společná závěť nebo dědická smlouva;

[...]“

4 Článek 22 tohoto nařízení, nadepsaný „Volba práva“, stanoví:

„1. Každá osoba si může zvolit za právo, jímž se řídí její dědictví jako celek, právo státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti.

Osoba s vícenásobnou státní příslušností si může zvolit právo kteréhokoli státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti.

2. Tato volba musí být učiněna výslovně v prohlášení ve formě pořízení pro případ smrti nebo musí vyplývat z ustanovení takového pořízení.

3. Věcná platnost úkonu, jímž byla volba práva učiněna, se řídí zvoleným právem.

4. Jakákoliv změna nebo odvolání volby práva musí co do formy splňovat požadavky pro změnu nebo odvolání pořízení pro případ smrti.“

5 Článek 26 odst. 2 uvedeného nařízení stanoví:

„Má-li osoba způsobilost učinit pořízení pro případ smrti podle práva rozhodného v souladu s článkem 24 nebo článkem 25, nedotkne se následná změna rozhodného práva její způsobilosti změnit či odvolat takové pořízení.“

6 Článek 83 téhož nařízení stanoví:

„[…]

3. Pořízení pro případ smrti učiněné před 17. srpnem 2015 je přípustné a platné co do obsahu a formy, vyhovuje-li podmínkám stanoveným v kapitole III nebo je-li přípustné a platné co do obsahu a formy podle pravidel mezinárodního práva soukromého, jež byla v době vyhotovení pořízení v platnosti ve státě, kde měl zůstavitel obvyklý pobyt, nebo v kterémkoli ze států, jichž byl státním příslušníkem, nebo v členském státě, v němž sídlí orgán, který se dědictvím zabývá.

4. Bylo-li pořízení pro případ smrti učiněno před 17. srpnem 2015 a je-li v souladu s právem státu, které by si byl zůstavitel mohl zvolit v souladu s tímto nařízením, pak se toto právo považuje za zvolené rozhodné právo pro dědění.“

České právo

Ústava České republiky

7 Článek 95 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“), stanoví, že dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu.

Zákon o zvláštních řízeních soudních

8 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „zákon o zvláštních řízeních soudních“), v § 1 odst. 1 stanoví:

„Podle tohoto zákona projednávají a rozhodují soudy právní věci stanovené v tomto zákoně.“

9 Týž zákon v § 100 odst. 1 stanoví:

„Úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti provádí jako soudní komisař notář, kterého tím soud pověřil, není-li dále stanoveno jinak.“

10 Dále tento zákon v § 101 odst. 2 stanoví:

„O pověření notáře soud rozhodne po zahájení řízení usnesením, které není třeba doručovat.“

11 V ustanovení § 103 odst. 4 tento zákon stanoví:

„Notář, notářský kandidát, notářský koncipient a zaměstnanec notáře, který složil kvalifikační zkoušku podle jiného právního předpisu, mají v řízení o pozůstalosti při provádění úkonů soudního komisaře všechna oprávnění, která přísluší soudu jako orgánu veřejné moci při výkonu soudnictví.“

12 Dále v § 104 odst. 1 týž zákon stanoví:

„Soud i bez návrhu usnesením zruší pověření notáři, je-li tu nebezpečí, že věc nebude rozhodnuta v přiměřené době, a byl-li notář na možnost zrušení pověření soudem písemně upozorněn.“

13 Tento zákon v § 105 stanoví:

„1. O vyloučení notáře [...] rozhodne soud usnesením.

2. Rozhodne-li soud, že notář je z provedení úkonů soudního komisaře vyloučen, pověří současně provedením úkonů soudního komisaře jiného notáře; postupuje přitom podle § 101.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

14 L. K., který měl dvojí státní příslušnost, a sice německou a českou, zemřel dne 24. srpna 2022 v České republice, kde měl obvyklý pobyt. V době smrti byl vdovec, jelikož jeho manželka zemřela dne 9. ledna 2007, a měl dvě dcery, E. D. a N. K., a tři vnuky, A. K., R. K. a R. F. von K.-K., kteří jsou děti N. K.

15 Dne 2. listopadu 1999 pořídili L. K. spolu se svou manželkou před německým notářem společnou závěť dle německého občanského práva, která byla následně částečně změněna společným prohlášením manželů uskutečněným dne 8. února 2001 před týmž notářem.

16 Po smrti manželky sepsal L. K. dne 23. června 2015 před českou notářkou prohlášení o vydědění. Dne 20. prosince 2017 sepsal závěť, pořízenou ve formě veřejné listiny jiným českým notářem, ve které za jedinou dědičku označil L. P. Součástí této závěti byla i volba českého dědického práva jakožto práva rozhodného pro dědění ve smyslu čl. 22 odst. 1 nařízení č. 650/2012.

17 V době zahájení řízení o pozůstalosti po L. K. uvedly N. K. a její tři děti, že společná závěť pořízená dne 2. listopadu 1999 zůstavitelem a jeho manželkou byla a je platným projevem jejich poslední společné vůle a byla sepsána v souladu s předpisy německého práva. Z této závěti podle nich vyplývá, že úmyslem L. K. a jeho manželky bylo omezit svoji pořizovací svobodu pro případ smrti jednoho z nich. Pozůstalý manžel proto mohl uvedenou závěť platně změnit pouze tak, že za jediné dědice určí některé z osob v ní stanovených, a sice jejich dcery, E. D. a N. K., a děti posledně uvedené.

18 V původním řízení pověřil Obvodní soud pro Prahu 1 (Česká republika) soudním komisariátem notáře, který je předkládajícím orgánem. Tento orgán vydal usnesení, v němž dospěl k závěru, že podle článku 4 nařízení č. 650/2012 jsou k projednání pozůstalosti, o niž jde ve věci v původním řízení, příslušné české soudy a právem, kterým se řídí toto dědictví jako celek, je podle čl. 22 odst. 1 tohoto nařízení české právo. Notář jednající jako soudní komisař dále ukončil účast N. K. v řízení o pozůstalosti s tím, že rozhodl, že nadále bude jednáno pouze s L. P.

19 Odvolací soud k odvolání N. K. a jejích tří dětí usnesení notáře jednajícího jako soudní komisař zčásti potvrdil, a to v části, v níž byla ukončena účast N. K. Ve zbytku toto usnesení zrušil s tím, že způsobilost zůstavitele změnit či odvolat tu část společné závěti, jíž zůstavitel povolal za své dědice vnuky, se řídí německým právem, nikoliv právem českým.

20 Odvolací soud proto vrátil věc notáři jednajícímu v původním řízení jako soudní komisař k dalšímu řízení a uložil mu, aby v německém právu ověřil, zda a případně za jakých podmínek lze změnit či odvolat společnou závěť manželů.

21 Za těchto podmínek se notář jednající v původním řízení jako soudní komisař rozhodl položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být ustanovení čl. 83 odst. 3 a 4 nařízení č. 650/2012 ve spojení s čl. 3 odst. 1 písm. d) nařízení č. 650/2012 vykládány v tom smyslu, že pojem ‚pořízení pro případ smrti' zahrnuje i prohlášení o vydědění?

2) V případně kladné odpovědi na první otázku, musí být čl. 83 odst. 4 nařízení č. 650/2012 vykládán v tom smyslu, že sepsal-li zůstavitel před 17. srpnem 2015 více pořízení pro případ smrti, která byla v souladu s právem státu, které by si byl zůstavitel mohl zvolit v souladu s nařízením č. 650/2012, právem, které se považuje za zvolené rozhodné právo pro dědění, je právo, v souladu se kterým zůstavitel naposledy před 17. srpnem 2015 pořídil pro případ smrti?

3) Musí být čl. 26 odst. 2 nařízení č. 650/2012 vykládán v tom smyslu, že byl-li zůstavitel omezen ve své pořizovací způsobilosti na základě pořízení pro případ smrti učiněného před 17. srpnem 2015 ve shodě s právem, kterým se řídilo jeho dědictví jako celek, a došlo-li v důsledku následné změny tohoto práva ke změnám v podmínkách výkonu jeho pořizovací způsobilosti, je zůstavitel nadále omezen ve své pořizovací způsobilosti ve shodě [s] právem, které by se bylo použilo pro dědění po tomto zůstaviteli v případě jeho smrti ke dni uzavření dědické smlouvy, a to bez ohledu na to, že podle práva, kterým se řídí jeho dědictví jako celek v době jeho smrti, byl zůstavitel oprávněn dědickou smlouvu zrušit (odvolat či změnit)?"

Řízení před Soudním dvorem

22 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 6. září 2024 bylo řízení v projednávané věci přerušeno až do vyhlášení rozsudku ve věci C-187/23.

23 Dne 23. ledna 2025 byl vyhlášen rozsudek ve věci Albausy (C-187/23, EU:C:2025:34), který soudní kancelář Soudního dvora zaslala dopisem ze dne 28. ledna 2025 notáři jednajícímu jako soudní komisař, pověřenému Obvodním soudem pro Prahu 1 k provedení úkonů v původním řízení, a vyzvala jej, aby jí sdělil, zda na žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce trvá.

24 V odpovědi ze dne 4. března 2025 informoval tento notář Soudní dvůr, že na žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce i nadále trvá, jelikož uvedený rozsudek, který se týká řízení o vydání evropského dědického osvědčení, nemá dopad na předmět a průběh původního řízení.

25 Rozhodnutím ze dne 14. března 2024 nařídil předseda Soudního dvora pokračování v řízení v projednávané věci.

K organizačním procesním opatřením

26 Přípisem ze dne 16. září 2025 požádal Soudní dvůr v souladu s čl. 61 odst. 1 svého jednacího řádu Českou republiku, aby písemně odpověděla na několik otázek, jejichž cílem bylo určit, zda notář, který je v takovém řízení, jako je původní řízení, pověřen provedením úkonů jako soudní komisař, má postavení „soudu“ ve smyslu článku 267 SFEU. Tento členský stát byl konkrétně požádán, aby upřesnil postavení a úlohu takového notáře zejména s ohledem na příslušná vnitrostátní ustanovení.

27 Česká vláda v odpovědi ze dne 10. října 2025 zaprvé poskytla upřesnění k pověřování notářů v řízeních o pozůstalosti jako soudních komisařů. Uvedla zejména, že podle § 101 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních o tom, který konkrétní notář bude v určité věci pověřen jako soudní komisař, rozhodne soud na základě rozvrhu práce, který vydává na každý kalendářní rok předseda krajského soudu na návrh příslušné notářské komory.

28 Zadruhé česká vláda uvedla, že v případech vymezených zákonem může soud pověření notáře soudním komisařem zrušit nebo může notáře z provedení úkonů soudního komisaře vyloučit.

29 Tato vláda upřesnila, že podle § 104 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních může ke zrušení pověření soudního komisaře dojít v případě, že existuje nebezpečí, že věc „nebude rozhodnuta v přiměřené době“, a byl-li notář na možnost zrušení pověření soudem písemně upozorněn. Dojde-li ke zrušení pověření, soud pověří soudním komisariátem jiného notáře, rovněž na základě rozvrhu práce, který vydává na každý kalendářní rok předseda krajského soudu.

30 Česká vláda dále zdůraznila, že podle § 105 zákona o zvláštních řízeních soudních rozhodne soud o vyloučení notáře, existuje-li pochybnost o jeho nepodjatosti.

31 Přípisem ze dne 17. října 2025 požádal Soudní dvůr všechny zúčastněné, aby se na jednání vyjádřili k otázce, zda notář, který je v takovém řízení, jako je původní řízení, pověřen provedením úkonů jako soudní komisař, má postavení „soudu“ ve smyslu článku 267 SFEU. Zúčastnění byli rovněž vyzváni, aby se vyjádřili k případné relevanci usnesení Ústavního soudu ze dne 17. září 2025, Pl. ÚS 29/25 (CZ:US:2025:Pl.US.29.25.1), v němž uvedený soud v podstatě rozhodl, že notáře v postavení soudního komisaře v řízení o pozůstalosti není možné považovat za „soud“, a takový notář nemůže vznášet otázky neústavnosti podle čl. 95 odst. 2 Ústavy.

32 V tomto usnesení Ústavní soud mimo jiné upřesnil, že notáře v postavení soudního komisaře není možné považovat za soud ve smyslu řečeného ustanovení proto, že postrádají základní atributy připisované soudům. Zejména notářům nesvědčí tak vysoký standard nezávislosti jako soudcům, neboť mohou být odvoláni ministrem spravedlnosti a není jim stanovena tak široká inkompatibilita s jinými funkcemi jako soudcům, a to zejména ve vztahu k ostatním složkám moci. Notáři tak na rozdíl od soudců mohou být například poslanci či senátory.

33 Na jednání, které se konalo dne 20. listopadu 2025, všichni jeho účastníci s výjimkou Evropské komise tvrdili, že usnesení Ústavního soudu ze dne 17. září 2025 není pro posouzení, zda jsou naplněny znaky „soudu“ ve smyslu článku 267 SFEU v projednávané věci, relevantní.

K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

34 Podle ustálené judikatury je postup zavedený článkem 267 SFEU nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům prvky výkladu unijního práva, jež jsou pro ně nezbytné k vyřešení sporů, které tyto soudy mají rozhodnout (rozsudek ze dne 7. května 2024, NADA a další, C-115/22, EU:C:2024:384, bod 33 a citovaná judikatura).

35 Z toho vyplývá, že k tomu, aby byl předkládající orgán oprávněn obrátit se na Soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce, musí být možné jej kvalifikovat jako „soud“ ve smyslu článku 267 SFEU, což musí ověřit Soudní dvůr (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. května 2024, NADA a další, C-115/22, EU:C:2024:384, bod 34 a citovaná judikatura).

36 Při posuzování toho, zda je předkládající orgán svou povahou „soudem“ ve smyslu článku 267 SFEU, což je ryze unijněprávní otázka, přihlíží Soudní dvůr k souboru faktorů, například zda je tento orgán zřízen zákonem, zda se jedná o stálý orgán, zda má obligatorní jurisdikci, zda má řízení před ním kontradiktorní povahu, zda aplikuje právní předpisy a zda je nezávislý [viz rozsudky ze dne 30. června 1966, Vaassen-Göbbels, 61/65, EU:C:1966:39, s. 377; ze dne 30. dubna 2025, Inspektorat kam Visšija sadeben savet, C-313/23, C-316/23 a C-332/23, EU:C:2025:303, bod 59 a citovaná judikatura, jakož i usnesení ze dne 18. prosince 2025, BNP Paribas Fortis (Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná notářským zástupcem), C-240/24, EU:C:2025:1019, bod 43].

37 Požadavek kontradiktorního řízení přitom není absolutním kritériem (rozsudek ze dne 31. ledna 2013, D. a A., C-175/11, EU:C:2013:45, bod 88 a citovaná judikatura). Z ustálené judikatury Soudního dvora ovšem vyplývá, že vnitrostátní soudy jsou oprávněny obrátit se na Soudní dvůr pouze tehdy, když před nimi probíhá spor a když rozhodují v rámci řízení, které má být ukončeno rozhodnutím soudní povahy (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 2. září 2021, Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster, C-66/20, EU:C:2021:670, bod 37 a citovaná judikatura, a ze dne 7. května 2024, NADA a další, C-115/22, EU:C:2024:384, bod 36).

38 V projednávané věci vyvstává s ohledem na informace uvedené ve spise, jejž má Soudní dvůr k dispozici, otázka, zda notář, který je v řízení o pozůstalosti pověřen provedením úkonů jako soudní komisař, splňuje kritérium nezávislosti uvedené v judikatuře citované v bodě 36 tohoto rozsudku.

39 Podle ustálené judikatury má pojem „nezávislost“ dva aspekty. První, vnější aspekt předpokládá, že daný předkládající orgán vykonává funkce zcela samostatně, není hierarchicky na nikoho vázán ani není nikomu podřízen a od nikoho nepřijímá příkazy či pokyny jakéhokoliv původu, čímž je chráněn před vnějšími zásahy nebo tlaky, které by mohly narušit nezávislost rozhodování jeho členů a ovlivnit jejich rozhodnutí (rozsudek ze dne 21. ledna 2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, bod 57 a citovaná judikatura).

40 I když „vnější“ složka nezávislosti cílí především na zachování nezávislosti soudů na zákonodárné a výkonné moci v souladu se zásadou dělby moci, která charakterizuje fungování právního státu, má soudce chránit rovněž před neoprávněnými vlivy zevnitř daného soudu nebo od soudů vyššího stupně (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 1. srpna 2025, Daka a další, C-422/23, C-455/23, C-459/23, C-486/23 a C-493/23, EU:C:2025:592, bod 76 a citovaná judikatura).

41 Výkon soudcovské funkce musí být chráněn nejen před jakýmkoliv přímým vlivem ve formě pokynů, ale i před všemi formami nepřímého vlivu, které by mohly usměrňovat soudní rozhodnutí (viz rozsudek ze dne 1. srpna 2025, Daka a další, C-422/23, C-455/23, C-459/23, C-486/23 a C-493/23, EU:C:2025:592, bod 77 a citovaná judikatura).

42 Soudní dvůr rovněž upřesnil, že neodvolatelnost členů dotyčného orgánu představuje záruku inherentní nezávislosti soudců, jelikož má chránit osobně ty, jejichž úkolem je rozhodovat (rozsudek ze dne 21. ledna 2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, bod 58).

43 Aby bylo možné mít za to, že určitý orgán splňuje kritérium nezávislosti předeslané v bodě 36 tohoto rozsudku, musí se na něj vztahovat záruky nezávislosti srovnatelné se zárukami, kterých požívají soudci, zejména co do jejich odvolání nebo zrušení jejich jmenování (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 2. března 1999, Eddline El-Yassini, C-416/96, EU:C:1999:107, bod 21, a ze dne 9. října 2014, TDC, C-222/13, EU:C:2014:2265, body 35 a 36).

44 Druhý, vnitřní aspekt pojmu „nezávislost“ souvisí s pojmem „nestrannost“ a týká se rovného odstupu ve vztahu ke stranám sporu a jejich příslušným zájmům s ohledem na předmět sporu. Tento aspekt vyžaduje objektivitu a absenci jakéhokoliv zájmu na výsledku sporu nad rámec striktního použití právního předpisu (rozsudek ze dne 21. ledna 2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, bod 61 a citovaná judikatura).

45 Tyto záruky nezávislosti a nestrannosti připomenuté v bodech 39 až 44 tohoto rozsudku předpokládají existenci pravidel upravujících složení orgánu, jmenování, funkční období, jakož i důvody pro zdržení se rozhodování, vyloučení pro podjatost a odvolání jeho členů, která umožní rozptýlit jakékoli legitimní pochybnosti jednotlivců o neovlivnitelnosti uvedeného orgánu ve vztahu k vnějším skutečnostem a jeho neutralitě ve vztahu k zájmům vzájemně se střetávajícím ve věci (rozsudek ze dne 21. ledna 2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, bod 63 a citovaná judikatura).

46 Konkrétně zásada neodvolatelnosti, jejíž zásadní význam je třeba zdůraznit, podle judikatury Soudního dvora zejména vyžaduje, aby soudci mohli zůstat ve funkci až do věku povinného odchodu do důchodu, nebo do skončení funkčního období, bylo-li stanoveno na dobu určitou. Ač tato zásada není zcela absolutní, odchýlit se od ní lze pouze za podmínky, že to odůvodňují naléhavé legitimní důvody při dodržení zásady proporcionality. Například je obecně uznáváno, že soudci mohou být odvoláni, pokud nejsou schopni výkonu funkce z důvodu nezpůsobilosti nebo vážného provinění, a musí se tak dít v souladu s příslušnými postupy (rozsudek ze dne 21. ledna 2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, bod 59 a citovaná judikatura).

47 Tato zásada tedy vyžaduje, aby případy odvolání členů „soudu“ ve smyslu článku 267 SFEU, které by měly být omezeny na výjimečné situace, byly stanoveny prostřednictvím výslovných legislativních ustanovení poskytujících zvláštní záruky (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. ledna 2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, body 60 a 67 a citovaná judikatura).

48 Soudní dvůr rovněž rozhodl, že požadavek nezávislosti, který vyplývá z čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU, vyžaduje, aby dotčená vnitrostátní právní úprava stanovila objektivní kritéria umožňující vymezit rámec pro jakoukoli možnost vyloučení soudce z rozhodování věcí, které mu byly přiděleny, a aby rozhodnutí o takovém vyloučení bylo odůvodněno, což má zajistit, že toto vyloučení nebude svévolné a nebude představovat dokonce skrytou disciplinární sankci [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. března 2025, D. K. (Odnětí věci soudci), C-647/21 a C-648/21, EU:C:2025:143, bod 83].

49 Tyto úvahy platí obdobně i pro požadavek „nezávislosti“ soudu ve smyslu článku 267 SFEU [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. prosince 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Setrvání soudce ve funkci), C-718/21, EU:C:2023:1015, body 44, 77 a 78].

50 V projednávané věci zaprvé podle českého práva, a sice podle § 1 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, přísluší pravomoc v dědických věcech soudům, zejména soudu prvního stupně, který mimo jiné zahajuje řízení o pozůstalosti. Podle § 100 odst. 1 a § 101 odst. 2 tohoto zákona po zahájení řízení o pozůstalosti příslušný soud prvního stupně, před nímž toto řízení probíhá, usnesením rozhodne o pověření notáře, který jako soudní komisař bude jménem tohoto soudu provádět ty úkony, jež zákon výslovně nesvěřuje uvedenému soudu.

51 V této souvislosti § 104 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních stanoví, bez dalšího upřesnění, že „[s]oud i bez návrhu usnesením zruší pověření notáři, je-li tu nebezpečí, že věc nebude rozhodnuta v přiměřené době“, přičemž ze spisu, jejž má Soudní dvůr k dispozici, nevyplývá, zda musí takové rozhodnutí obsahovat odůvodnění a zda podléhá soudnímu přezkumu.

52 Je proto třeba konstatovat, že vnitrostátní právní úprava použitelná na notáře nestanoví, v rozporu s požadavky připomenutými v bodech 46 a 47 tohoto rozsudku, objektivní kritéria umožňující vymezit rámec pro jakoukoli možnost vyloučení notáře z rozhodování věcí, které mu byly přiděleny, a omezit tuto možnost na určité výjimečné situace, v nichž jsou dány legitimní a naléhavé důvody ospravedlňující přijetí takového opatření, a to při dodržení zásady proporcionality a vhodných postupů. Tato právní úprava tudíž nezajišťuje, že vyloučení notáře, který byl v řízení o pozůstalosti pověřen provedením úkonů jako soudní komisař, z rozhodování věci nebude svévolné.

53 Z toho plyne, že uvedená právní úprava nezaručuje, že nezávislost notářů, kteří jsou v řízeních o pozůstalosti pověřeni provedením úkonů jako soudní komisaři, nebude ohrožena neoprávněnými vlivy, takže nesplňuje požadavky vyplývající z judikatury připomenuté v bodech 45 až 48 tohoto rozsudku.

54 Zadruhé, jak uvedla česká vláda na jednání, notáři, i když jsou v řízení o pozůstalosti pověřeni soudním komisariátem, nepodléhají režimu neslučitelnosti výkonu jiných funkcí srovnatelnému s režimem, jemuž podléhají soudci, a to zejména ve vztahu k ostatním složkám moci. Notář má například možnost vykonávat funkci poslance nebo senátora a pokračovat zároveň ve výkonu své notářské funkce.

55 Slučitelnost funkce notáře s výkonem funkce poslance či senátora potvrzuje i usnesení Ústavního soudu ze dne 17. září 2025, v němž tento soud uvedl, že notářům není stanovena tak široká inkompatibilita s jinými funkcemi jako soudcům, a to zejména ve vztahu k ostatním složkám státní moci. V této souvislosti je třeba podotknout, že závěry Ústavního soudu o nemožnosti považovat notáře za soud ve smyslu čl. 95 odst. 2 Ústavy nemají vliv na možnost považovat téhož notáře za

„soud“ ve smyslu článku 267 SFEU, neboť tento pojem je autonomním pojmem unijního práva. Lze nicméně přihlédnout k upřesněním, uvedeným v řečeném usnesení, k postavení notáře v českém právu a k právnímu režimu, který se na něj vztahuje.

56 Postavení notáře pověřeného provedením úkonů jako soudní komisař v řízení o pozůstalosti se tedy jasně odlišuje od postavení soudců, jelikož jeho postavení mu nezaručuje, že nebude vystaven vnějšímu tlaku ze strany ostatních složek státní moci.

57 Z uvedeného plyne, že vnitrostátní právní úprava použitelná na notáře dostatečně nezaručuje, že notáři, kteří byli v řízení o pozůstalosti pověřeni provedením úkonů jako soudní komisaři, nebudou vystaveni přímému nebo nepřímému vnějšímu tlaku, který by mohl vést k pochybnostem o jejich nezávislosti a který by mohl být vyvíjen jak soudem, jenž je pověřil, tak zákonodárnou a výkonnou mocí.

58 Notář, který je v řízení o pozůstalosti pověřen provedením úkonů jako soudní komisař, proto nesplňuje požadavek nezávislosti inherentní soudu ve smyslu článku 267 SFEU, pokud jde o její vnější aspekt.

59 Tento závěr není vyvrácen tím, že nařízení č. 650/2012 v čl. 3 odst. 2 upřesňuje, že pojem „soud“ ve smyslu tohoto nařízení zahrnuje nejen soudní orgány, ale rovněž všechny ostatní orgány a všechny ostatní právní odborníky s pravomocí v dědických věcech, kteří vykonávají soudní funkce a splňují podmínky stanovené v posledně uvedeném ustanovení. Takto vymezený pojem „soud“ má totiž širší význam než pojem „soud“ uvedený v článku 267 SFEU [v tomto smyslu viz usnesení ze dne 1. září 2021, OKR (Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná zástupcem notáře), C-387/20, EU:C:2021:751, bod 31 a citovaná judikatura].

60 Tento závěr také neohrožuje účinnost mechanismu řízení o předběžné otázce stanoveného v článku 267 SFEU ani jednotnost výkladu unijního práva, kterou má tento článek zajistit. Jak totiž v podstatě připomněl generální advokát v bodě 55 svého stanoviska, podle ustálené judikatury může účinnost mechanismu řízení o předběžné otázce stanoveného v článku 267 SFEU, jakož i jednotnost výkladu unijního práva, kterou má toto ustanovení Smlouvy o FEU zajistit, v každém případě zaručit existence prostředků soudní ochrany proti rozhodnutím orgánů, které nemají postavení „soudu“ ve smyslu uvedeného ustanovení [v tomto smyslu viz usnesení ze dne 1. září 2021, OKR (Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná zástupcem notáře), C-387/20, EU:C:2021:751, bod 33 a citovaná judikatura].

61 V projednávané věci ze spisu, jejž má Soudní dvůr k dispozici, v této souvislosti vyplývá, že proti rozhodnutí vydanému notářem jako soudním komisařem v řízení o pozůstalosti lze podat odvolání.

62 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy nelze notáře, který byl v takovém řízení o pozůstalosti, jako je původní řízení, pověřen provedením úkonů jako soudní komisař, kvalifikovat jako „soud“ ve smyslu článku 267 SFEU.

63 Z toho vyplývá, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná tímto notářem musí být prohlášena za nepřípustnou.

K nákladům řízení

64 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím orgánem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený orgán. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná rozhodnutím vydaným dne 29. ledna 2024 soudním komisařem (Česká republika), kterého Obvodní soud pro Prahu 1 (Česká republika) pověřil provedením úkonů v řízení o pozůstalosti, je nepřípustná.

Jarukaitis Frendo Jääskinen

Condinanzi Kornezov

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 19. listopadu 2026.

Vedoucí soudní kanceláře
V. Di Bucci

Předseda senátu
I. Jarukaitis